

Analytická část MAP IV

VERZE PŘED KONZULTAČNÍM PROCESEM

A/1.1 Doplnění poznatků z aktuálních existujících strategických záměrů a dokumentů v území pro oblast vzdělávání

V rámci ORP Jindřichův Hradec nevznikl v době zpracování této analytické části nový strategický záměr nebo dokument pro oblast vzdělávání, který by již nebyl zohledněn v předchozích analytických dokumentech MAP.

Hlavním zastřešujícím dokumentem je **Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+**, konkretizována **Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2023-2027**. Především první dvě priority tohoto záměru jsou reflektovány v cílech a aktivitách MAP. Cíle a aktivity MAP také zahrnují témata průřezových opatření **Dlouhodobého záměru ČR**, přičemž v dosavadních aktivitách byla prozatím méně zastoupena opatření v oblasti vzdělávání pro udržitelnost. Uvedené **Strategie** a **Dlouhodobý záměr** jsou zastřešujícími dokumenty, s nimiž je MAP rozvoje vzdělávání v ORP Jindřichův Hradec plně v souladu.

Na **krajské úrovni** byl aktualizován **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Jihočeském kraji** pro období **2024-2028**. Uvádí mj. priority kraje pro oblast vzdělávání, mezi které patří inovace ve vzdělávání, podpora formativního hodnocení vzdělávání, podpora kariérového poradenství, podpora digitálního vzdělávání a kyberbezpečnost, zaměřená na školy s IT obory.

Samotný záměr Jihočeského kraje přináší jen málo nových poznatků nebo přístupů. Naprostá většina podpory má být po finanční stránce realizována s využitím OP JAK – IDZ, a menších podpor Jihočeského kraje. Nástrojem k dosahování cílů mají být v první řadě **vzdělávací semináře, pomoc s metodickým vedením, setkávání se na úrovni škol, žáků a rodičů**. Dalšími aktivitami jsou projekty kraje, např. projekt Jihoskop, který má za cíl vytvořit školský portál pro sdílení dobré praxe a inspirace mezi školami a dalšími zájemci o vzdělávání, nebo zapojení se do projektu Haxagon v rámci kyberbezpečnosti na školách. V menší míře je podpora směřována do vybavenosti škol, zejména v oblasti IT výuky, vč. možnosti budoucího rozvíjení AI. V prevenci rizikového chování jsou hlavními nástroji opět vzdělávací semináře a workshopy. Obdobné je to v oblasti rovného přístupu. V oblasti prevence a náhradní výchovné péče se k uvedenému přidávají ještě diagnostika kolektivu a přímá intervenční činnost.

V zájmovém vzdělávání chce Jihočeský kraj podporovat zejm. školní družiny, školní kluby a DDM, a to pomocí metodik, seminářů a podporou zapojení škol do soutěží apod. akcí.

Na základě zhodnocení předchozích let je pak patrná zejm. závislost na demografickém vývoji, aktuálních specifických podmínkách (zejm. válka na Ukrajině a s ní spojený větší počet dětí – cizinců, příp. také inflace a ceny energií a s nimi spojovaný růst počtu ohrožených rodin), a celonárodní situaci ve vzdělávání.

Mezi konkrétními jevy, jež patří mezi problematické, záměr kraje uvádí **významně narůstající počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v běžných třídách škol zřizovaných obcemi**. Mnoho žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v běžných třídách potřebuje individuální podporu v takové míře, že je třeba, aby ve třídě pracoval i asistent pedagoga. V rámci **předškolního vzdělávání** mezi druhy postižení jednoznačně **převládají závažné vady řeči**. Dlouhodobě také rostl počet odkladů povinné školní docházky, který se teprve v roce 2023/2024 zastavil.

V Jihočeském kraji je i nadále potřeba **podpořit pedagogické pracovníky v aktivní účasti na dalším vzdělávání**. Je důležité zvýšit zájem pracovníků o aktivní účast na dalším vzdělávání a nabídnout jim motivaci. Ohledně nepedagogických pracovníků záměr uvádí prakticky pouze jejich nepostradatelnost. Školních psychologů a speciálních pedagogických pracovníků je pak dlouhodobě méně v oblastech periferních, mimo větší města.

V Jihočeském kraji nedochází ke značným rozdílům mezi okresy, co se týče výsledků žáků či negativních jevů ve výuce. Výsledky v jednotlivých okresech se pohybují kolem hodnoty celorepublikového průměru.

Oblast **podpory a vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků stále není ve školách v potřebné míře systematicky rozvíjena a akcentována**.

Zaměření a aktivity MAP pro OPR Jindřichův Hradec jsou dlouhodobě v souladu s krajským záměrem vzdělávání. MAP se zaměřuje na stejné neb obdobné oblasti i problémy, a řeší je za pomoci obdobných nástrojů, tedy především formou školení a předávání si příkladů dobré praxe. V tomto směru zaměření MAP nevyžaduje aktualizaci ve svém přístupu či zaměření samotném.

A/1.2 Popis potřeb škol

Potřeby škol se v zásadě oproti poslednímu období zjišťování (rok 2023) nemění. Hlavní potřeby škol jsou zpracovány v podobě **investičních priorit škol** na období 2021-2027. Podstatnou skutečností je začátek realizace investic, resp. zda se začátek podařil dle plánu, příp. zda je posunut a z jakého důvodu.

Tabulka investičních priorit škol je součástí Strategického rámce MAP. Aktuální verze z listopadu 2024 reflektuje několik změn ve stavu připravenosti, příp. realizaci nebo častěji posunu realizace, ke kterým došlo od poslední aktualizace v červenci 2023.

Naprostá většina plánovaných investic je **závislá na dotačních příležitostech**. Zřizovatelé, mnohdy malé obce (týká se však i těch větších) nemají dostatek prostředků na všechny potřebné investice. To je hlavním důvodem toho, že se plánované investice neustále posouvají a zřizovatelé čekají na vhodný dotační titul.

Potřebnost investic je nejčastěji hodnocena jako velká nebo zásadní. Jde primárně o situace nevyhovujícího stavu budov a dalšího zázemí školy, které je třeba řešit v krátkém, max. střednědobém horizontu, nicméně realizace je odvislá od dostupného dotačního titulu. Mezi méně prioritní tak patří pouze investice na rozšíření prostor, např. venkovní učebna, vestavba, rekonstrukce půdy, doplnění vybavení učeben či dalších prostor školy apod. Školy v ORP aktuálně ani v krátkodobém výhledu nepotřebují navyšovat kapacity pro vzdělávání, s výjimkou 1. ZŠ v Jindřichově Hradci. Není ani potřeba budování nových škol.

Potřeby škol neinvestičního charakteru se v zásadě nemění. Hlavní souvisejí s celonárodní situací a potřebami, které z ní vycházejí: dostupností a financování školních psychologů, asistentů pedagoga a speciálních pedagogů. Spadá sem i potřeba konzultanta IT, zejm. pro malé školy. V rámci MAP bylo zahájeno sdílení odborníků, zatím v oblasti správy IT.

Aktuální potřeby školy byly ověřovány také osobním **dotazováním ředitelů a zřizovatelů škol v ORP.**

Výstupy z dotazování ředitelů a zřizovatelů poukazují na následující:

- Pro elektronickou spisovou službu školy chtějí využít sdíleného IT konzultanta, ty větší již na řešení pracují;
- Problém s financováním roku 2024 spíše není, minoritně je zmíněna vyšší částka za energie, ale netýká se investic, tam je problém známý a uvedený v textu výše;
- U poloviny škol lokalizovaných mimo město J. Hradec nejsou vyřešené školské obvody, nebo jsou vyřešené jen částečně;
- Spolupráce zřizovatele s řediteli je hodnocena jako bezproblémová (byť je možné se domnívat, že tomu tak v reálu nebude ve 100 % a důvodem budou především osobní neshody, příp. neshody systémového typu);
- Zřizovatelé se nejvíce zajímají o oblast financování, dále kvality a spokojenosti zaměstnanců a rodičů, a zajištění chodu;
- fungování školské rady je zřizovateli označováno nejčastěji za reálně dobře fungující;
- Pokud existuje SRPŠ, je jeho fungování často označováno za reálně dobře fungující;
- Výborně až spíše dobře funguje spolufinancování menších akcí a aktivit školy ze strany zřizovatele;

- Zajištění a fungování volnočasových aktivit pro děti je mezi školami rozdílné; v některých obcích nefunguje vůbec, častěji funguje jen díky škole, příp. ve spolupráci s DDM, cca v ¼ jsou zapojeny i neziskové organizace v obci;
- Nedostatečná dopravní obslužnost trápí necelých 20 % obcí mimo město J. Hradec, řešení není v silách dotčených obcí.

Dlouhodobě je také především řediteli škol poukazováno na fakt, že **menší venkovské školy** mají částečně jiné potřeby a problémy než školy v centru ORP, v Jindřichově Hradci. Týkají se nejvíce naplněnosti tříd, a tedy obecně počtu žáků, příp. také dostupnosti či spádovosti. Toto je zapotřebí brát v potaz při plánování aktivit MAP IV.

A/1.3 Výstupy z evaluací realizovaných v předchozím projektu MAP

Tato kapitola shrnuje hlavní zjištění z evaluace procesu místního akčního plánování pro území ORP Jindřichův Hradec. Zdrojem je Závěrečná evaluační zpráva MAP Jindřichův Hradec III.

Hlavního cíle MAP bylo **dosaženo**, kvalita vzdělávání v území ORP Jindřichův Hradec se **zvýšila**, přímá vazba na realizaci MAP je však pouze **částečná**. Toho hodnocení je dáno zohledněním projektů MAP I a MAP III, které měly charakter spíše přípravných, resp. koncepčních projektů s omezeným praktickým dopadem přímo na MŠ a ZŠ v daném území, a také zohledněním poměrně velkého a nesourodého území ORP Jindřichův Hradec.

V jednotlivých dílčích oblastech je **míra splnění dílčích cílů** označována častěji jako spíše nízká až střední. Důvodem je názor hodnotitelů, kteří spatřovali spíše menší vliv realizace MAP na konkrétní zlepšení v mateřských a základních školách, resp. neviděli až na výjimky konkrétní přínosy, ale spíše obecné zlepšení situace. To se pak těžko vyjadřovalo pomocí nastavených cílů, které byly takto určeny metodikou MAP.

Mezi **nejvýznamnější přínosy realizace MAP** patří vytvoření neformální platformy pro setkávání ředitelů a učitelů a související sdílení informací i zkušeností. Dalším je realizace unikátní akce KLIMA spolu s dalšími vzdělávacími aktivitami, které probíhaly přímo na území ORP J. Hradec, tedy bez nutnosti složitějšího dojíždění na větší vzdálenost. Významným přínosem je také vytvoření uceleného přehledu o investičních potřebách škol na území ORP J. Hradec a nastavení mechanismu jeho pravidelné aktualizace.

Z toho plynou dva hlavní efekty realizace MAP: možnosti setkávat se, sdílet informace a vyměňovat si zkušenosti, a získávání odborných informací a zvyšování kompetencí. Mezi nejvýznačnější projekty s pozitivním synergickým efektem patří projekt MŠMT ČR „Šablony“, jehož výstupy vhodně doplňovaly výstupy projektů MAP. Větší význam měl i projekt NPI ČR, který byl zaměřen na podporu strategického řízení a plánování ve školách.

Za překážky celého procesu byly významněji označeny složitost procesu pro **veřejnost**, zejm. v počátcích (MAP I a částečně MAP II), dlouhodobá neochota veřejnosti se zapojit, s čímž souvisí i obtížnost podat informace veřejnosti srozumitelnou a atraktivní formou. Dále byly za překážky označeny rozdílnosti v nastavení jednotlivých MAP, ve změnách realizačního týmu nebo nejistotě ohledně pokračování MAP a jeho podoby. Z evaluační zprávy z MAP III vyplývá, že tyto překážky se nastavení MAP III v ORP vědomě snažilo zmírnit. Potřeba vhodného nastavení je prioritou i pro MAP IV.

Nejvíce prospěšnými aktivitami, ve kterých je třeba pokračovat, jsou aktivity související se spoluprací, předáváním zkušeností, znalostí a také aktivity vzdělávacího charakteru. Dále se jedná o aktivity zaměřené na vzdělávání dětí a žáků, především rozvoj jejich čtenářské gramotnosti, jazykových a informačních dovedností, ideálně s využitím moderních výukových metod. Nelze opominout prevenci rizikového chování ve školách, jejíž význam neustále narůstá. Mezi žádoucí aktivity patří i investice do modernizace školských zařízení a také zařízení pro trávení volného času. Vhodné by bylo také investovat do nových vzdělávacích pomůcek pro děti a žáky. Důležité je také pokračovat v postupné změně stylu komunikace tak, aby byla pro cílové skupiny srozumitelnější a celkově více atraktivní a vyvolala větší zájem o činnosti realizované v rámci projektu MAP IV.

A/1.4 Průběžné vyhodnocení naplňování ročního akčního plánu

Akční plán průběžně vyhodnocují realizační tým a všechny pracovní skupiny. Naplňování ročního akčního plánu 2024 je celkově hodnoceno jako **zdařilé**, kvitována je nová a veskrze realistická podoba akčního plánu. Některé aktivity jsou financovány přímo MAP, jiné prostřednictvím šablon JAK, příp. i z jiných vhodných programů nebo rozpočtů jednotlivých škol a zřizovatelů.

Skrze nové webové stránky <https://ucenivceskekanade> se daří systematicky informovat cílové skupiny, na stránkách jsou k dispozici všechny schválené dokumenty.

V oblastech čtenářské gramotnosti, matematické a finanční gramotnosti i polytechnického vzdělávání jsou aktivity plněny dle plánu a s aktivitami je ze strany zapojených pedagogů či ředitelů škol spokojenost. Digitální kompetence se zaměřují na děti, rodiče i pedagogy a plánované semináře či webináře se uskutečnily. Kompetence pro rozvoj komunikace v jazyce prozatím narážejí na laxnější přístup potenciálních partnerů v zahraničí, a také na menší zájem žáků. Velmi dobře se daří realizovat aktivity v oblasti rozvoje sociálních a občanských kompetencí a podpoře výuky moderních dějin, a to díky zajímavě pojatým projektům ve spolupráci s místními aktéry. Velmi dobré ohlasy jsou také na akce oblasti wellbeingu, psychohygieny a prevence syndromu vyhoření.

Menší zájem je v rámci prozatím o sdílení zkušeností v rámci vzdělávání pedagogů a vedoucích pracovníků v rámci ORP. Pokud je zájem, pak spíše o praxi škol z jiných ORP. Pro příští období je zapotřebí další komunikace s lepším vysvětlením přínosů těchto aktivit.

Posílení kompetencí vedoucích pracovníků škol se ukazuje potřebné zaměřit především na jednorázové a nové změny v systému, např. na elektronickou spisovou službu, digitalizaci procesů, archivnictví apod. Část vedoucích pracovníků již v minulosti prošla vzdělávacím cyklem NPI a jejich motivace k dalšímu obdobnému vzdělávání je relativně malá. Plánovaná podpora strategického plánování ve školách se v současné době změn a nejistoty jeví jako nadbytečná. Větší potřebu pro svůj rozvoj vidí ředitelé škol v oblasti pedagogického leadershipu.

Podařilo se zajistit sdílené IT konzultanta, kterého využívají především školy v menších obcích.

Za náročné aktivity jsou považovány mezigenerační spolupráce a místně zakotvené učení. Ukazuje se jako obtížné je naplňovat v rámci celého ORP, daří se spíše individuálně a v malém množství, ale tam, kde se daří, je zpětná vazba pozitivní.

Doprovodné vzdělávací programy pro rodiče a veřejnost proběhly, nabízejí se však další důležitá témata, zejm. měkká, např. na rozpoznávání poruch citových vazeb apod. Je zapotřebí sehnat vhodné lektory a také adekvátní místa konání.

Podpora primární prevence rizikového chování probíhá v rámci preventivního programu na prvním stupni základních škol; vzhledem k začátku s novým školním rokem je na hodnocení však ještě příliš brzy.

A/1.5 Informace o stávajícím stavu základních gramotností či klíčových kompetencí a inkluzivity v území MAP včetně srovnání se situací v ČR¹

Aktuální tematické zprávy České školní inspekce a PISA v souvislosti se situací v ORP

Jedním z negativních rysů spojených se začátkem primárního vzdělávání je přetrvávající **vysoká míra odkladů zahájení povinné školní docházky**, a to navzdory řadě opatření, která byla za účelem jejich redukce v uplynulých letech zavedena. V Jihočeském kraji je míra odkladů lehce nadprůměrná ve srovnání s průměrem ČR. Dostupné údaje hovoří o tom, že toto platí i pro ORP Jindřichův Hradec.

Ve všech sledovaných výkonnostních ukazatelích ohledně zapojení různě starých dětí do předškolního vzdělávání v mateřských školách se ORP pohybuje v průměru ČR. V žádném ze sledovaných ukazatelů nevybočuje, a to zásadně ani v rámci kraje. Mírně vyšší míra odkladů byla v ORP v minulosti zmiňována a může být obecně způsobena jednak socioekonomickými důvody rodin, jednak i dlouhodobým přístupem odborných pracovišť. Kolem průměru se ORP pohybuje i v dalších oblastech, např. přechodu dětí z předškolního do základního vzdělávání. Individuální rozdíly jsou dané především dlouhodobější situací v konkrétních obcích.

Jednu z nejčastějších příčin odkladů povinné školní docházky a také častý nedostatek z hlediska školní připravenosti představují logopedické vady a poruchy řeči. Tato celorepubliková zjištění potvrzují i učitelé v ORP.

Z **doporučení ČŠI**, jež jsou realizovatelné na úrovni škol, lze zmínit jednak podporu systematické realizace individualizace vzdělávací nabídky založené na kvalitní pedagogické diagnostice předškolních dětí, jednak pravidelnou komunikaci a spolupráci mateřských a základních škol, a spolupráci škol se zákonnými zástupci dětí. Také klást větší důraz na logopedickou prevenci a péči. Posílit vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřené na prožitkové učení, divergentní myšlení, oceňování projevů a výkonů dětí vzhledem k jejich možnostem, a celkově budovat vstřícné prostředí, akceptující různorodost dětí a žáků.

V rámci **čtenářské gramotnosti ČŠI** na základě mezinárodních srovnávacích šetření konstatuje víceméně stabilní vývoj ukazatele průměrné úrovně čtenářské gramotnosti českých žáků. Jihočeský kraj patří mezi tři kraje ČR, které mají podíl žáků v nízké úrovni čtenářské gramotnosti 25 % a více. Od pedagogů v ORP lze častěji zaslechnout názor o horších se schopnostech čtení, chápání textu a vyjadřování se. Také ve zprávě ČŠI vysoký podíl učitelů českého jazyka, ale i dalších předmětů vnímá nízkou úroveň čtenářských dovedností svých žáků jako překážku své výuky. Jako důvod je nejčastěji označován životní styl spojený s využíváním mobilních telefonů a také nižší aktivitou rodičů v oblasti čtení a obecně věnování času dětem. Je opětovně potvrzen poznatek o existenci významného vztahu mezi socioekonomickými podmínkami rodinného zázemí žáků a jimi dosahovanými výsledky ve vzdělávání.

Základem na úrovni škol jsou autentické a zajímavé texty, tematicky zaměřené a také psané relativně jednodušším jazykem. To je v kompetenci učitelů. Profesionální rozvoj pedagogů je – s ohledem na klíčové postavení osoby učitele ve vzdělávacím procesu – zásadním tématem úvah

¹ Pozn.: Mezinárodní šetření o vyučování a učení TALIS 2024 nebylo v době zpracování analytické části zveřejněno. Relevantní výsledky dílčích publikací jsou uvedeny výše.

o posilování čtenářské gramotnosti žáků. Čtenářská gramotnost přitom má průřezový charakter, a proto jsou úvahy o profesním rozvoji relevantní pro učitele napříč předměty. I proto se MAP JH ve větší míře zaměřuje na podporu čtenářské gramotnosti.

Doporučení ČŠI směřuje k uplatňování postupů v posilování sebedůvěry žáků v jejich čtenářské schopnosti a zlepšovat vztah ke čtení. K tomu nabízí známé nástroje a metody učení, důležitá je ale jejich uchopení pedagogy a také celková podpora ve škole. Specificky je třeba se zaměřit na žáky s velmi nízkou gramotností. To vše je rámováno profesním rozvojem pedagogů.

Prakticky stejná zjištění a adekvátně relevantní doporučení a nástroje se týkají i **matematické** a např. také **přírodovědné gramotnosti** a přírodovědného vzdělávání. Specifičtěji zde zpráva zmiňuje méně převažující, méně vhodnou frontální formu výuky přírodních věd, ačkoli je v moderních přístupech k přírodovědnému vzdělávání zdůrazňováno aktivní učení žáka (např. badatelská činnost, kreativita, experimentování, vlastní pozorování přírodních jevů a dějů, práce s chybou). Situace platí i pro ORP, byť i díky MAP došlo k rozvoji i zmíněných doporučovaných aktivit.

Finanční gramotnost žáků je dlouhodoběji považována za spíše nedostatečnou, ponejvíce u žáků s nižším socioekonomickým statutem. Zejména u nich je klíčová role školy v budování a posilování správných návyků v této oblasti, neboť rodina takovou podporu žákům neposkytne v dostatečné míře. Znepokojivým zjištěním je také fakt, že se žáci neúspěšně potýkají s úlohami zaměřenými na hospodaření domácnosti (v zásadě jde o principy racionálního hospodaření každého jednotlivce) a na bezpečné chování při placení.

Doporučení ČŠI směřují k posilování aktivit zahrnující zprostředkování autentických informací od externích finančních institucí, které žákům objasní rizika a důsledky nezodpovědného přístupu k finančnímu plánování a k nakládání s finančními prostředky. Dále zaměřit pozornost na žáky s nízkým socioekonomickým statutem s cílem vytvářet a posilovat u nich povědomí o bezpečném a zodpovědném nakládání s finančními prostředky. Tato doporučení směřují ponejvíce do středních škol, jako důležitá se ale ukazují již pro školy základní, nejpozději od 8. třídy.

Mezi další oblasti patří **tělesná zdatnost žáků**. Za nejčastější problém prostorových podmínek škol pro tělesnou výchovu byly označeny nedostatečné kapacity, ať jde o existenci vhodných a bezpečných prostor, nebo o nedostačující velikost sávacích prostor. Ačkoliv zpráva ČŠI nehovoří o zhoršujících se fyzických schopnostech v populaci mladých lidí, reálné zkušenosti pedagogů v ORP přinášejí v dlouhodobém srovnání a při jisté generalizaci odlišný pohled.

Z **doporučení** lze akcentovat např. vytváření podmínek pro zařazování pohybových aktivit do denního pohybového režimu žáků nebo podmínek pro organizované i individuální pohybové aktivity při školách a školských zařízeních. Důležitá je zde podpora zřizovatele, především v podobě zajištění vhodných a dostupných prostor. V investičních prioritách škol v ORP je aktuálně zařazeno 14 investičních akcí v základních školách, které souvisejí s pohybem, např. úpravy tělocvičen a hřišť.

Velkým tématem je **rizikové chování žáků**. Výzkumy i osobní zkušenosti pedagogů hovoří o zvyšujícím se problému, který zároveň typicky postrádá vhodné a účinné nástroje na řešení na úrovni škol, příp. jejich zřizovatelů. Rizikové chování i šikana, realizovaná především na internetu, je pro školy stále aktuálnější téma. Jde o šikanu mezi žáky, šikanu ze strany učitele, nověji též šikanu ze strany žáků vůči učiteli, a příp. šikanu na pracovišti. Kromě samotné šikany zaznamenali pedagogové i další rizikové chování žáků související s digitálními technologiemi,

zejm. jejich nadměrné používání, přeposílání hoaxů, navazování nebezpečných vztahů a sdílení intimních materiálů.

Důležitým předpokladem pro účinnou prevenci rizikového chování včetně šikany je její **systematické uchopení**. Ve všech školách je obsazena pozice školního metodika prevence, ne vždy má ovšem patřičné vzdělání, někdy je také jeho funkce spíše formální. Třídnické hodiny se z perspektivy škol zdají jako vhodný prostor pro posilování vztahů ve třídě, nesmí však mít podobu organizačně-administrativní agendy a musejí být spíše pravidelně zařazovány. Základem je kromě koncepčního systematického přístupu patřičné vzdělání pedagogů a metodiků. Nezbytnou součástí prevence rizikového chování je péče o klima školy a budování dobrých vztahů nejen mezi žáky, ale i mezi všemi zaměstnanci.

Ukazuje se však, že **metodik prevence nemá dostatek času** na práci s třídními kolektivy. Podle platných předpisů nemá metodik prevence sníženou přímou pedagogickou činnost (snížení mají pouze výchovní poradci a koordinátoři ICT). Řeší se tak jen **největší problémy** a prakticky **nelze hovořit o prevenci**. V mateřských školách metodici prevence nejsou vůbec a prevence rizikového chování zde systematicky neprobíhá.

V ORP je problematika **šikany** v rámci všech typů škol výrazně vyšší na středních školách, čímž nevybočuje z celorepublikové situace, nicméně množství zjištěné šikany se pohybuje na horní hranici průměru ČR. Nejčastější formou je šikana verbální, následuje kyberšikana a ničení věcí. Příčiny ani jevy nejsou v rámci ČR odlišné.

Dalším rizikovým faktorem je **záškoláctví**, projevující se více u dětí z rodin s nižším socioekonomickým statusem, a často spojeným s neochotou rodičů situaci řešit. Používání **návykových látek** se podle nejnovějších zjištění objevují již na základních školách o něco častěji než v minulosti. Příčinou je mj. jejich dostupnost.

Podmínkou úspěšné realizace prevence rizikového chování je její jasná a aktivní podpora vedením školy. Je doporučeno vybrat si jeden z komplexních systémů/rámců prevence rizikového chování. A je potřeba v dané oblasti vzdělávat pedagogy. Důležitá je také spolupráce s externími odborníky, která ovšem naráží na finanční možnosti škol. Z praxe vyplývá jasná potřeba systematictější řešené finanční podpory prevence.

Pro úspěšné vzdělávání dětí se specifickými vzdělávacími potřebami je zásadní vytvoření vhodných podmínek pro **inkluzi**, včetně připravenosti a ochoty k součinnosti všech zúčastněných. V rámci celé České republiky existují značné rozdíly v erudici pedagogů i asistentů pedagoga a celkové ochotě vzdělávat se, což se meziročně prakticky nemění. Názor na podobu inkluze i spolupráci pedagoga s asistentem se poměrně liší dle individuální zkušenosti a konkrétní situace/školy/třídy. Rizika jsou spatřována především v rušení vzdělávací činnosti dětí intaktních, problémy v případě žáků s SVP, kteří mají výraznější postižení, a také v subjektivním vnímáním nespravedlnosti ze strany dětí. Různorodé složení skupin dětí ve školách klade vysoké nároky na pedagogy a využití jejich erudice a osobnostního potenciálu k vytvoření vstřícného prostředí. Podstatnou je zde spolupráce škol s odbornými pracovišti.

Všechna výše uvedená zjištění jsou **v souladu s dosavadními znalostmi o situaci v ORP Jindřichův Hradec**. Jednotlivé aktivity MAP se zmíněných oblastí dotýkají a mnohdy jsou ve shodě s uvedenými doporučeními. Stále však existují rezervy, ať již na straně dostatečně vzdělaných a proškolených pracovníků, systematicky zaváděných principů, tak i na straně podpory zřizovatele, zde především v investiční oblasti. Zaměření se na uvedená doporučení v rámci MAP IV je výrazně doporučeno.

A/2.1 Revize analýzy stavu a potřeb aktérů ve vzdělávání v území

Stav ve vzdělávání v území, jakož i potřeby aktérů, se prakticky neliší od situace na začátku realizace MAP III. Podrobnější informace, situace a hlavní potřeby jsou uvedeny v kapitolách výše.

Nové potřeby nebyly identifikovány. Zásadní výzvy pro vzdělávání v ORP jsou celorepublikového charakteru a jejich **řešení je odvislé od národní politiky**. Za hlavní potřeby k **řešení** byly aktéry v ORP určeny následující, rozděleny dle typu aktéra a problémy k řešení s ním spojené:

- 1) Děti – žáci
 - omezení vycházející z obtížné rodinné situace (chudoba, nepodporující rodiče, nevhodné návyky)
 - sílící případy agresivity
 - častější psychické problémy
 - odklady nástupu do školního vzdělávání
- 2) Rodiče
 - spíše zvyšující se počty osob se zhoršenou životní situací
 - nemožnost nebo neochota věnovat více času svým dětem
 - rozdílné představy o funkci a fungování školy a z toho plynoucí neochota ke konstruktivnímu dialogu, v krajní míře až agresivita vůči škole či pedagogům
- 3) Ředitelé škol
 - neutuchající tlak v oblasti administrativy
 - méně času na vedení pracovníků a věnování se fungování školy
 - nedostatečná průprava v oblasti leadershipu
- 4) Pedagogové škol
 - hrozba vyhoření a demotivace pracovníků
 - nedostatek školních psychologů, resp. obecně patřičně vzdělaných osob řešících psychické a vývojové problémy žáků
 - nedostatečná podpora školních poradenských pracovišť (metodici prevence, školní psychologové, výchovní poradci, speciální pedagogové).

V rámci hlavních aktivit MAP zaměřených na **vzdělávání pedagogů a ředitelů škol** byly v rámci **revize potřeb** vytyčeny **následující potřeby** v ORP J. Hradec pro následující období:

- více či lépe motivovat pedagogy k účasti na vzdělávání se, najít vhodný způsob systematické podpory;
- více či lépe motivovat školy i jednotlivé pedagogy ke sdílení příkladů dobré praxe;
- více či lépe informovat pedagogy a ředitele škol o nabídce vzdělávacích aktivit a výstupů z nich;
- hledat řešení pro lepší zapojení rodičů do komunikace a také aktivit škol;
- hledat řešení k usnadnění přechodu dětí z MŠ do ZŠ.

Potřeby pedagogů i ředitelů škol zůstávají prakticky **nezměněné**. Na rozdíl od všech ostatních aktérů jsou zásadními potřebami ty, jejichž možnost řešení překračuje oblastní či regionální úroveň. Jsou uvedena výše jako body 3) a 4), částečně i 1). V rámci naplňování potřeb, které je možné realizovat na úrovni ORP, patří především:

- lepší informovanost o nabídkách vzdělávání, vč. možnosti zjistit kvalitu nebo relevantnost nabídky
- podporu předávání si zkušeností
- nefinanční stimuly od nadřízených (uznání, pochvala, zastání se atp.)
- podporu wellbeingu na pracovišti

Za **potřeby žáků** v oblasti předškolního a školního vzdělávání lze označit především:

- příjemné, motivační a bezpečné klima školy
- moderní formy výuky s využitím relevantních příkladů a kde je to vhodné, se zapojením moderních technologií
- předcházení nežádoucím situacím a seznámení se s možnostmi prevence i vhodného zachování se (šikana, psychické problémy)
- zamyšlení se nad zátěží domácích úkolů především tam, kde je chybějící rodinné zázemí nebo obtížná situace rodiny

Potřeby rodičů jsou formulovány pouze těmi rodiči, kteří se školami již aktivně komunikují nebo spolupracují. Jsou částečně odvislé od jejich osobní situace, a tedy více variabilní. Za nejvíce se opakující potřeby lze považovat:

- jasnou a vstřícnou komunikaci škol
- schopnost řešení problémů, které se dějí na půdě školy
- podporu vzdělávání pedagogů, např. v oblasti IT, moderních přístupů ke vzdělávání, ale také ke schopnosti zachycení psychických problémů dětí
- zamyšlení se nad zátěží domácích úkolů celkově, s přihlédnutím situací, kde je chybějící rodinné zázemí nebo kde jsou obtížné rodinné poměry

Mezi **zainteresovanou veřejnost**, která nespadá pod kategorie uvedené výše, patří především místní veřejná správa a se školami spolupracující organizace (především neziskové). Jejich **potřeby** v oblasti vzdělávání v ORP se v čase neliší. Jde především o

- vzájemnou informovanost
- podporu spolupráce v relevantních aktivitách.

MAP IV v ORP Jindřichův Hradec nastavuje takové aktivity, které mají pomoci postupně naplňovat právě uvedené potřeby. Je to však činnost dlouhodobější, proto se OPR zaměří na osvědčené nebo odborníky doporučené aktivity.

A/2.2 Revize SWOT-3 analýz

SWOT analýzy byly vypracovány dvoukolovým způsobem se zapojením pracovních skupin a realizačního týmu. V každé matici byly pracovními skupinami určeny faktory a jejich důležitost pro rozvoj v dané oblasti a možnost ovlivnění nebo využití ze strany ORP, na škále 3 = vysoká, 2 = střední, 1 = nízká. Ve výsledných SWOT analýzách jsou promítnuty jen ty faktory, které mají vysokou nebo střední možnost ovlivnitelnosti či využitelnosti a zároveň i významu. Ostatní byly označeny za méně podstatné či ovlivnitelné a využitelné, a mnohdy související s faktory v matici uvedenými.

SWOT analýza pro Rozvoj potenciálu každého žáka, zejména žáků se sociálním a jiným znevýhodněním

Silné stránky	DŮLEŽITOST	OVLIVNITELNOST
Připravenost většiny škol přijímat děti bez rozdílu	3	3
Osvěta rodičů k zajištění včasné speciálně-pedagogické diagnostiky dětí	3	2
Zlepšující se spolupráce mezi školami, školkami, PPP a OSPOD	3	2
Zkušenosti z inkluze a jejich sdílení (zkušenější pedagogové, větší zkušenosti s prací s žáky, kteří mají podpůrná opatření)	3	2

Slabé stránky	DŮLEŽITOST	OVLIVNITELNOST
Neporozumění speciálním potřebám dětí ze strany rodičů	3	2
Nedostatečná odbornost pedagogů v řešení specifických obtíží dětí a mladistvých, a nedostatek odborných pracovníků	2	2
Nedostatečná týmová práce pedagogů a asistentů pedagoga při výchovném vzdělávacím procesu	2	2
Nedostatek času pro nadané žáky a žáky bez SVP	2	2

Příležitosti rozvoje	DŮLEŽITOST	OVLIVNITELNOST / VYUŽITELNOST
Další kvalitní a akreditovaná vzdělávání pedagogických pracovníků	3	3

Spolupráce s psychology, kteří nově působí v ORP JH, příp. zajištění online poradenství. Možnost sdílení těchto pracovníků mezi školami.	3	2
Budování bezpečného a otevřeného klima škol	3	2
Větší sdílení dobré praxe a předávání zkušeností	2	3

Hrozby žádoucího rozvoje	DŮLEŽITOST	OVLIVNITELNOST / VYUŽITELNOST
Zvyšování rizika šikany a agrese mezi žáky	3	2
Nejednotné hodnocení, snižování nároků na žáky, úroveň vzdělávání, narušení zavedeného kvalitního systému vzdělávání	2	2
Neexistence supervizní podpory u pedagogických pracovníků	2	2
Nadměrná administrativní zátěž	3	1

Komentáře k vybraným částem SWOT matice

Z identifikovaných silných a slabých stránek výrazněji vystupuje zlepšení v dané oblasti díky předchozím aktivitám MAP, zároveň se ale ukazuje, že má tato oblast stále své rezervy, které jsou spíše dlouhodobějšího charakteru, neboť jsou vztaženy ke specifické odbornosti nebo mezioborové či meziinstitucionální spolupráci.

Reálně využitelné příležitosti rozvoje vidí členové pracovních skupin MAP především v rámci ORP, a především ve formě spolupráce a sdílení toho, co se již podařilo nastavit. Lehce se odlišuje příležitost budování bezpečného a otevřeného klima školy, ale i zde se to neobejde bez sdílení dobré praxe a vzájemné výpomoci.

Výraznější hrozby rozvoje plynou dle členů pracovních skupin více z celorepublikového nastavení podmínek pro provoz a rozvoj škol a nastavení podmínek vzdělávání obecně, a i proto jsou takové ze strany ORP jen těžko ovlivnitelné. Ve SWOT analýze jsou proto uvedeny takové hrozby, kterým lze alespoň částečně čelit. Výjimku tvoří nesnižující se administrativní zátěž celého procesu, zejm. pak ta soustředěná u ředitelů. Tento faktor je mezi hrozbami uváděn již řadu let a jeho negativní důsledky jsou pociťovány stále více. Jako zásadnější se jeví problémy vycházející ze znevýhodněného prostředí části žáků.

SWOT analýza pro Podporu pedagogických a didaktických kompetencí pracovníků ve vzdělávání a podporu managementu třídních kolektivů

Silné stránky	DŮLEŽITOST	OVLIVNITELNOST
Vzdělávání pracovníků dostupné i online (šíře i kvalita nabídky, vč. příkladů dobré praxe)	3	3
Sdílení zkušeností a vzájemná spolupráce pracovníků škol	3	2
Zájem pedagogů o rozvoj těchto kompetencí – vzdělávání, online webináře, semináře, OP JAK	2	2
Vzdělávací agentury dostupné již v regionu	3	1

Slabé stránky	DŮLEŽITOST	OVLIVNITELNOST
Není zřejmá úroveň dostupných vzdělávacích akcí, částečně nepřehledná nabídka	3	3
Nefunguje na všech školách školní a třídní parlament	2	2
Složité a pomalé zavádění nových metod a forem do běžné každodenní práce	2	2
Frustrování a demotivování učitelé	2	2

Příležitosti rozvoje	DŮLEŽITOST	OVLIVNITELNOST / VYUŽITELNOST
Vzdělávání ředitelů v oblasti osobnostního rozvoje svého (vč. pedagogického leadershipu) i pracovníků školy	3	3
Budování vztahů mezi pedagogy a žáky, ale také mezi rodiči a pedagogy, podpora wellbeingu ve školách	3	2
Větší zapojení metodiků prevence do práce s třídními kolektivy	3	2
Propojení vzdělávání s osobním rozvojem jednotlivých pracovníků	3	2

Hrozby žádoucího rozvoje	DŮLEŽITOST	OVLIVNITELNOST / VYUŽITELNOST
Obavy a neochota k přijímání nových forem vzdělávání (mezi pedagogy i rodiči)	3	2
Zaměření na výkon místo na rozvoj osobnosti	2	2
Na péči o klima ve třídě chybí čas pedagoga	2	2

Nadměrná administrativní zátěž, zejm. pro vedení škol	3	1
---	---	---

Komentáře k vybraným částem SWOT matice

Silné stránky odrážejí pozitiva dosavadních aktivit v rámci předchozích MAP, především pak dostupnost vzdělávání pracovníků škol, sdílení zkušeností a z toho plynoucí zájem pedagogů o své další vzdělávání.

Rezervy lze spatřovat v lepší schopnosti určit a komunikovat kvalitu vzdělávacích akcí a zaměřit a zpřehlednit v tomto směru jejich nabídku. Významná část slabých stránek se týká možností a schopností pedagogů zastat všechny role, které jsou na ně kladeny, vč. (relativně rychlého) přijímání nových metod a forem do výuky. Náročnost profese snadno vede k frustraci, demotivaci nebo až syndromu vyhoření. Také se zatím nedaří na všech školách uvést do reálného fungování školní a třídní parlamenty (problém je spíše na straně škol).

Příležitosti rozvoje vidí členové pracovních skupin především v přímé souvislosti s posílením současných silných stránek a řešení slabých stránek. Možnost ovlivnění je uváděna spíše jako střední, tzn. Že jak školy, tak i další instituce mají částečně omezené možnosti, jak příležitosti reálně využít. Důvodem je jednak prolínání těchto příležitostí s celorepublikovým nastavením procesů a podmínek, tak i omezené možnosti škol co do znalostí, času i dostupnosti odborné pomoci.

Neustále se měnící pravidla ve školství, nejistota, nedůvěra jsou vnímány jako hlavní hrozby, ovšem prakticky neovlivnitelné zdola. Z těch ostatních lze vidět obavu o dostatek času a odbornosti vůči specifickým situacím.

SWOT analýza pro Moderní didaktické formy vedoucí k rozvoji klíčových kompetencí

Silné stránky	DŮLEŽITOST	OVLIVNITELNOST
Dostatečná nabídka vzdělávání pedagogů v oblasti zavádění nových metod, nabídka příkladů dobré praxe přímo v ORP	3	3
Postupné zavádění moderních metod do výuky (projekty, zlepšování digitální kompetence, posilování dalších kompetencí, skupinové práce) a ochota využívání technologií	3	2
Posilování individualizace a diferenciací výuky	2	2
Možnosti doučování pro slabší žáky nejen prostřednictvím škol skrze existující podporu neziskových organizací	2	2

Slabé stránky	DŮLEŽITOST	OVLIVNITELNOST
Neochota některých pedagogů dále se vzdělávat, též zapojit se do činností nad rámec nezbytných povinností	3	2
Špatná distribuce informací, nedostávají se přímo k pedagogům	2	2
Nedostatečné využívání dostupných pomůcek (programy, aplikace, technologie)	2	2
Neochota učit se a sdílet své poznatky v rámci školního kolektivu i mezi školami	2	2

Příležitosti rozvoje	DŮLEŽITOST	OVLIVNITELNOST / VYUŽITELNOST
Podpora pro zavádění zážitkové a projektové výuky v ZŠ v oblasti přírodních věd	3	3
Organizace a realizace inspirativních vzdělávacích projektů pro více škol, podpora vzájemného sdílení využívání moderních metod mezi školami	3	3
Realizace kroužků, soutěží, projektů pro žáky; zapojení rodičů	3	2
Rozvoj spolupráce s organizacemi pro neformální vzdělávání zapojením odborníků z praxe (programy ČS apod.)	2	2

Hrozby žádoucího rozvoje	DŮLEŽITOST	OVLIVNITELNOST / VYUŽITELNOST
Nesystematická finanční podpora, nejistota, časté legislativní změny	3	1
Nedostatek kvalitních učitelů s aprobačí, neochota absolventů pedagogických fakult pracovat ve školách	3	1
Neochota rodičů účastnit se akcí pořádaných školou	2	2
Zájem žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí a jejich vybavenost	2	1

Komentáře k vybraným částem SWOT matice

Silné stránky jsou výsledkem podpůrného procesu aktivit předchozích MAP. Rozvinula se nabídka vzdělávání a rozšířilo se zavádění moderních forem výuky.

Slabé stránky jsou odrazem toho, že ne za všech podmínek výše uvedené dostatečně funguje. Omezením jsou jednak sami pedagogové a jejich ochota či schopnost se dále vzdělávat nebo více zapojovat do aktivit škol. Jako důležitá se jeví lepší distribuce informací o vzdělávacích možnostech, o využití nových forem výuky adresně přímo k pedagogům, nikoliv prostřednictvím ředitelů apod. Chybí systematicky uchopené vzdělávání pedagogů a informování o něm. Základem je leadership na úrovni školy, hlavní roli zde tedy hrají ředitelé škol a jejich schopnost, ochota a čas systematicky vzdělávání pedagogů řídit.

Příležitosti rozvoje tkví především ve spolupráci škol mezi sebou na jedné straně, a v podpoře spolupráce škol a rodičů na straně druhé. Další příležitostí je spolupráce s neziskovým ale i ziskovým sektorem v podobě podpory realizace aktivit nebo využití odborníků z praxe.

Podobně jako v předchozích oblastech jsou hrozby vnímané především v podobě celkového nastavení systému i nálady společnosti. Na jako takové lze jen málo ze strany škol či dalších místních subjektů přímo reagovat. Školy se zde tak spíše vnímají jako řešitelé důsledků plynoucích z celkové situace, aniž by měly k dispozici funkční nástroje (mezi které patří ale i čas a menší administrativní zátěž). Jako zásadnější se jeví problémy se žáky pocházející ze znevýhodněného prostředí.

A/3.1 Doplnění informací o potřebách investic ve školách a stupni připravenosti

Investiční priority škol byly aktualizovány k listopadu 2024. Tyto priority jsou součástí Strategického rámce MAP a v kap. A/1.2 je shrnut stav od aktualizace v červenci 2023 až do současnosti. Tabulka investičních priorit škol, ze které se vychází, zahrnuje pouze takové záměry, které mají souhlas zřizovatele se zařazením do tabulky investičních priorit.

Investiční potřeby mateřských škol

Ze 75 plánovaných investic na období 2021-2027 bylo do poloviny roku 2024 realizováno 13 akcí, jedna plánovaná akce byla zrušena. Začátky ostatních jsou plánovány buď na roky 2025 nebo 2026, příp. na neurčito, protože **zásadním kritériem naprosté většiny investičních záměrů je existence dotačního titulu a možnost získání dotace**. Projekty jsou přitom označeny jako **velmi potřebné**. Pět akcí z uvedeného celkového počtu bylo v roce 2024 nově přidáno do plánu se začátkem realizace v letech 2025-2026.

Stav připravenosti naprosté většiny investic je v podobě záměru nebo zpracovávání studie. Ve dvou případech se jedná o pokračování již realizovaného projektu, ve dvou případech je připravována projektová dokumentace, ve dvou je již připravena, v jednom případě dochází k výběru zhotovitele, a pouze v jednom případě je již vydáno stavební povolení.

Konkrétní potřeby jsou odlišné, byť je možné určit několik obecnějších skupin (technické zázemí, úprava či dovybavení učeben a prostor pro sportovní a volnočasové aktivity, herní prvky, zateplení). Podrobný náhled poskytuje aktualizovaná tabulka investičních potřeb škol ve strategickém rámci MAP.

Investiční potřeby základních škol

Situace je obdobná jako u škol mateřských. Ze 79 záměrů na období 2021-2027 bylo k polovině roku 2024 realizováno 13 akcí. Začátky dalších jsou závislé na získání finančních prostředků a očekávají se především v letech 2025-2026. **Potřebnost** realizace je oproti mateřským školám o něco častěji označována jako velmi vhodná a o něco málo častěji jako nutná. Velmi podobná je ale závislost na dotačních titulech.

Nejčastější **stav připravenosti** je opět ve stádiu záměru nebo studie. Shodně ve dvou případech je uděleno a požádáno o stavební povolení. V 17 případech je zpracována nebo rozpracována projektová dokumentace.

Konkrétní potřeby jsou odlišné, byť i zde je možné určit několik obecnějších skupin (technické zázemí, úprava či dovybavení učeben či prostor pro tělovýchovu či volnočasové aktivity, nové prostory, obnovitelné zdroje energie). Podrobný náhled poskytuje aktualizovaná tabulka investičních potřeb škol ve strategickém rámci MAP.

Společnou základní potřebou nových investičních potřeb MŠ i ZŠ jsou rekonstrukce stávajících budov a prostor, a vybudování nového zázemí pro žáky, příp. žáky i rodiče. V jednom případě jde o modernizaci gastroprovozu.

A/4.1 Aktualizace hlavních problémů k řešení, popis jejich příčin a návrh řešení

Hlavní problémy k řešení lze rozdělit do několika oblastí:

- Realizace projektu MAP IV, včetně interní i externí komunikace
- Kompetence pro zvyšování kvality vzdělávání (měkké faktory)
- Zázemí pro zvyšování kvality vzdělávání (tvrdé, investiční faktory)
- Schopnost reakce na celospolečenské problémy

Realizace projektu MAP IV a její komunikace

Potřeba řešení tohoto problémů vyplývá z evaluace, viz kap. A/1.3. Řešení již započalo novým složením týmů a důrazem na principy koncepčního plánování a upravené a rozšířené komunikace. Především Realizační tým MAP musí zajistit odpovídající komunikaci, lidský přístup k partnerům a zlepši schopnost vysvětlit přínosy MAP zainteresovaným aktérům. Vytvoření společné **webové prezentace** <https://ucenivceskekanade.cz> je dobrý základem, který je třeba **rozvíjet a doplnit** o další komunikační aktivity. Očekávanou překážkou je nezáměr na straně příjemců jednak z důvodu osobního pocitu přeplněnosti úkoly a informacemi, a jednak z možností pochopit a uznat potřeby komunikovaných aktivit.

Kompetence pro zvyšování kvality vzdělávání

Tato oblast zahrnuje kompetence pedagogů a řídicích pracovníků, příp. vč. asistentů. Z koncepčních a strategických dokumentů ČR i Jihočeského kraje jasně vyplývá **potřeba postupného zvyšování kompetencí pracovníků v několika oblastech**: řízení škol a pracovního kolektivu pro ředitele škol a jejich zástupce, práce s moderními IT nástroji pro pedagogy, práce s třídním kolektivem pro pedagogy a asistenty, práce s veřejností (zejm., ale nejenom s rodiči) pro vedoucí pracovníky, ale v příp. omezené míře též pro řadové pedagogy. Nedílnou součástí je oblast zahrnující práci s problémovými žáky a rodiči, resp. obecněji udržování dobrých vztahů.

Za hlavní **nástroj** jsou označovány **semináře, workshopy a sdílení dobré praxe**. Je však potřeba **zajistit větší motivaci pedagogů** k absolvování seminářů a workshopů. Následně pak zavést **monitoring**, nakolik a v čem tyto nástroje skutečně pomáhají a v čem tkví klíčové faktory úspěchu při schopnosti přijetí a aplikace nově získaných znalostí a kompetencí.

Práce s motivací pedagogů by měla být základním stavebním kamenem, navíc by měla být uchopena systémově a zahrnovat jak omezené finanční stimuly, tak i vhodné stimuly nefinanční. Ředitelé škol mnohdy s motivací příliš nepracují, příp. s ní nepracují skutečně systematicky. Mladí aktivní učitelé jsou v současném systému spíše demotivováni, po finanční stránce zejména proto, že výše platu se odvíjí od odpracovaných let a kvalita výuky se do finanční odměny nepromítá. Systém nefinančních odměn a stimulů nebývá na školách zaveden.

Zázemí pro zvyšování kvality vzdělávání

Souvisí s investicemi do budov a pozemků škol tak, aby splňovaly nároky na moderní a bezpečné zázemí pro žáky i pedagogy, podporující dobré klima ve škole a možnost pohybového vyžití jako prevence zdravotních a sociálních rizik. Akcentovanou částí je také výbava moderní technikou podporující vzdělávání pro 21. století. Přímou souvisí s investičními prioritami škol a připraveností

škol a zřizovatelů na investiční akce. Řešeno je **průběžnou aktualizací a monitoringem investičních potřeb škol**, které MAP provádí.

Schopnost reakce na celospolečenské problémy

Tato oblast zahrnuje škálu problémů, které jsou celospolečenského, celonárodního a mnohdy koncepčního charakteru, školy je nemohou ovlivnit, avšak musejí se jim přizpůsobit nebo jsou nuceny s nimi pracovat, ačkoliv nemají potřebné nástroje. Jedná se o problémy dlouhodobého charakteru, jež se postupně akcentují a vyvolávají nutnost (re)akce ze strany škol.

Mezi hlavní problémy v této oblasti patří **zvyšující se počet dětí s psychickými problémy**, a zatím v menší míře také s častějším omezením pohybových schopností a návyků. Z výzkumu NÚDZ v roce 2023 (*Národní monitoring duševního zdraví žáků na základních školách v České republice*) plyne, že více než 50 % žáků devátých tříd v ČR projevuje známky zhoršeného well-beingu. 30 % dotazovaných navíc projevilo znaky, které ukazují na středně těžké až těžké úzkosti. Téměř každému třetímu deváťákovi by tak z těchto důvodů prospělo vyhledání odborné pomoci. 4 z 10 oslovených žáků navíc reportují známky středně těžké až těžké deprese. Platí přitom, že ve všech oblastech duševního zdraví jsou více zasaženy dívky.

Navrhovanými aktivitami a nástroji jsou především rozvoj školních poradenských pracovišť, akcent na preventivní aktivity ve školách a podporu nespécifické primární prevence nebo celkově holistický přístup k podpoře bezpečného, zdravého a vstřícného prostředí ve školách a školských zařízeních. Součástí podpory duševního zdraví je také důraz na rozvoj pravidelných pohybových aktivit dětí, žáků a studentů, které jsou pro celkovou fyzickou i duševní odolnost mladých lidí naprosto zásadní.

Školy by tedy měly rozvíjet preventivní aktivity a podporovat pohybové aktivity dětí. Zaměřovat se na podpůrné, bezpečné a motivující klima ve školách.

Uvedené snahy, plány a navrhované aktivity však naráží na několik reálných **překážek**. Na již zmíněný nedostatek času metodiků prevence, a také na nedostatečnou motivaci pedagogů, aby žáky podporovali, což souvisí mj. i s nedostatečnou odborností pedagogů v této oblasti. Stále lze (byť ne většinou) zaslechnout argument odmítavého postoje, který zní zjednodušeně takto: „*Děti nechodí do školy proto, aby je to bavilo, ale aby se něco naučily.*“ Změnit takové smýšlení bude vyžadovat více času a práci s týmem pedagogů, což je podvázáno odborností ředitele či zástupce jako týmového leadera a jeho času v rámci veškerých povinností zastávané funkce.

Školní poradenská pracoviště by měla zahrnovat metodika prevence, výchovného poradce, speciálního pedagoga a školního psychologa, v ideálním případě ještě sociálního pedagoga. Tyto tři pozice měly být původně od ledna 2025 hrazeny z rozpočtu MŠMT, došlo však k posunu a školy v této době nevědí, kdy tak nastane. Menší školy navíc na zmíněnou podporu nebudou mít zřejmě nárok a situace tak rozhodně nebude ideální, ani pokud bude financování zrealizováno.

Kvalifikovaní odborníci dlouhodobě chybí, na trhu není dostatek kvalifikovaných psychologů, ani sociálních a speciálních pedagogů. ORP J. Hradec je navíc periferní oblastí ČR venkovského typu, kde se odborníci v této oblasti shánějí velmi těžko. Možnosti MAP zde budou velmi omezené.

Dalším problémem je **zvyšující se počet dětí z rodin v existenčních problémech**. Školy samotné v tomto nemohou téměř nic udělat a jsou odkázány na práci s čím dál různorodější skupinou dětí v rámci kolektivu. Pomineme-li pomoc od státu či kraje, příp. možnost rozvíjení spolupráce s neziskovými organizacemi, je ze strany škol důležité **využívat metodické pokyny a**

školení. Obdobná situace panuje ohledně zvyšující se agrese žáků již od nižšího stupně základního vzdělávání.

Zmínit je vhodné také brzký odchod žáků ze vzdělávacího systému, kdy děti ukončují své vzdělání předčasně ihned po absolvování základní školy bez dalšího zaměření či vyučení. Možností je podpořit myšlenku prodloužit povinnou školní docházku na 10 let (např. 8 let základní školy + 2 ve vyšším stupni). Některým žákům (slabším, po odkladu) už nemá základní škola v 9. třídě téměř co nabídnout a např. učiliště by pro ně bylo smysluplnější.